

**การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร**

**A STUDY OF TEACHERS' VIEWS ON GOOD GOVERNANCE
PRINCIPLES OF THE SCHOOL ADMINISTRATION UNDER
BANGKOK EDUCATION SERVICE AREA OFFICE**

ธวัชชัย นิลประดับ^{1*} ณัฐพล ชุมวรฐายี² และวัชรพงษ์ แพร์หลาย³
Tawatchai Nilpradub^{1*}, Nathapol Chumworatayee² and Watcharaphong Phraelai³

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร^{1*,2,3}

tawatchaigt@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 312 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการศึกษาเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานครโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. ครูที่อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสำหรับครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหาร หลักธรรมาภิบาล การบริหารโรงเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research were to study and compare teachers' views on Good Governance principles of the school administration under Bangkok Education service Area Office. There were six aspects studied: rule of law, morality, transparency, participation accountability and utility. The samples were 312 teachers of the school administration under Bangkok Education service Area Office in the academic year of 2557 (B.E.) The research instrument was a questionnaire with a five-rating scale which had reliability at 89. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test. The analysis of variance, and Scheffe ' method of compared for pairwise.

The research finding were as follows:

1. The overall and each aspect of compare teachers' views on Good Governance principles of the school administration under Bangkok Education service Area Office were at high level.
2. The overall view of teacher from different department on the Good Governance principles of the school administration under Bangkok Education service Area Office were significantly different at .05 level. The overall view of teachers from different education, experience and school size on the Good Governance principles of the school administration under Bangkok Education service Area Office were not different.

Keywords: management, good governance, school administration

บทนำ

การบริหารจัดการการศึกษาของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์หลักในการจัดการ และส่งเสริมการศึกษาให้ประชาชนมีความรู้ มี คุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง พัฒนา เศรษฐกิจ พัฒนาสังคมฐานความรู้ และเพิ่มขีดความ สามารถในการแข่งขัน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบ บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม

ที่ดีขึ้นในระบบต่าง ๆ ของประเทศทั้งภาครัฐและ เอกชน (สำนักงาน ก.พ.ร., 2546) โดยอาศัยหลัก สำคัญของธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งกำหนด ให้หน่วยงานราชการทุกหน่วยปฏิบัติ มีจุดประสงค์ ที่สำคัญให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งในการ บริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายสู่การ ปฏิบัติ (ศึกษาธิการ, กระทรวง, 2546)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นความสำคัญของหลักการศึกษาที่กำหนดไว้ในการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) และแนวทางการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ การบริหารจัดการของสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน และเป็นสถานศึกษาของรัฐ โรงเรียนจัดเป็นองค์การทางราชการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้เรียน การบริหารจัดการในโรงเรียนจึงเป็นขอบข่ายที่สำคัญที่จะช่วยให้จุดมุ่งหมายของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการและปฏิรูปการศึกษาต่อไป

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ การจัด การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงอยู่ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ธีระ รุญเจริญ (2546) กล่าวว่า สถานศึกษาที่ดีนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถบริหารสถานศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดต่อความสำเร็จ คือ ผู้บริหาร เพราะผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องใช้ความสามารถในการบริหารงาน

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหารจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจสั่งการ เป็นเครื่องชี้ หรือกำหนดทิศทางในการทำงานบุคลากรต่าง ๆ การตัดสินใจใด ๆ ย่อมมีผลกระทบต่อองค์กร หน่วยงาน อาจทำให้เกิดประสิทธิภาพ หรือเกิดความล้มเหลวในหน่วยงานได้ หลักธรรมาภิบาล หรือ Good Governance จึงเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี เพื่อประกันว่าองค์กร จะไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ด้อยประสิทธิภาพธรรมาภิบาลของสถานศึกษาจะช่วยประกันเรื่องนี้ได้ (เกษม วัฒนชัย, 2546)

จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการจัดการศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม ดังนั้น ผู้บริหารที่ดีต้องบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการแสวงหาความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการการบริหารแบบธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ยึดหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา โดยแบ่งงานในการบริหารออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ดังนั้นการตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหารที่ดีที่สุด คือ ครูในสถานศึกษา เนื่องจากครูคือผู้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชา และทำงานตามคำสั่งของผู้บริหาร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 37 โรงเรียน โดยผู้วิจัยต้องการทราบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีทัศนคติต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ และขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ครูผู้สอนที่มีระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลต่อผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ และขนาดโรงเรียนที่สังกัด

1. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

2. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

3. ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

4. ครูสังกัดโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการวางแผน พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้บริหารงาน 4 ฝ่าย โดยยึดหลักธรรมาภิบาลได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการบริหารตาม

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2557 โดยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 1,420 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน กลุ่มสาระ และขนาดสถานศึกษาที่สังกัด

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทัศนะของครูผู้สอนที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งมี 6 ประเด็น คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

3. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคุ้มค่า

4. ด้านระยะเวลาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Taro Yamane (วรรณิ แกมเกตุ, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 312 คนและได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จากนั้นผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้ (Try - Out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1991 อ้างถึงใน วรรณิ แกมเกตุ, 2555) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .89 และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. ทัศนะของครูที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และกำหนดการแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1993)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ในการทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 79.2 มีประสบการณ์การทำงาน ตั้งแต่ 0 – 10 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 ปฏิบัติงานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 และเป็นครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4

2. การวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครโดยรวมพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$) เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า มีทัศนะอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านจากมากไปน้อย ดังนี้ หลักนิติธรรม ($\bar{x} = 4.30$) หลักความโปร่งใส ($\bar{x} = 4.30$) หลักคุณธรรม มี ($\bar{x} = 4.25$) หลักความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 4.25$) หลักความคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.23$) และหลักความมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.19$)

3. เปรียบเทียบทัศนะของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ และขนาดสถานศึกษา ดังนี้

3.1 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามที่ตั้งสมมุติฐานไว้

3.2 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน

มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามที่ตั้งสมมุติฐานไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกัน อย่างน้อยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

3.3 ครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านที่เหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

3.4 ครูสังกัดสถานศึกษาต่างขนาดกัน

มีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามที่ตั้งสมมุติฐานไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความโปร่งใส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในทัศนะของครูอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีนโยบายเสริมสร้างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในหน่วยงานทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนัก และปรับปรุงระบบงานของหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้เรียน โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ดี และดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนิติธรรมอยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการไม่เลือกปฏิบัติ การไม่ทำตามอำเภอใจ การไม่ละเมิดกฎหมาย และการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ด้านคุณธรรม พบว่า เมื่อพิจารณาภาพรวมระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีความยึดมั่น ถ้อยมั่นในคุณธรรมความดีงาม ความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม รวมถึงมีความซื่อสัตย์จริงใจ และยึดมั่นใน ความสุจริตคุณธรรมเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิตทั้ง ความประพฤติและจิตใจซึ่งแต่ละสังคมกำหนดและยอมรับปฏิบัติกัน เช่น ซื่อสัตย์ อุดหนุน เมตตากรุณา เสียสละ เป็นต้น

ด้านความโปร่งใส พบว่า เมื่อพิจารณาภาพรวมระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความถูกต้อง ชัดเจน ปฏิบัติตามหลักการที่ควรจะเป็น

รวมถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีกระบวนการตรวจสอบ ความถูกต้องได้ รวมทั้งการให้และรับข้อมูลที่เป็นจริงตรงไปตรงมา ทันเวลา

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า เมื่อพิจารณาภาพรวมระดับมาก ผลค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้โอกาสบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญรวมทั้งการเปิดรับฟังความคิดเห็น เพื่อรับคำแนะนำมาร่วมวางแผน และปฏิบัติให้บรรลุ วัตถุประสงค์ในระดับสังคม ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลากหลาย และมีความคิดเห็นที่แตกต่างหลักการมีส่วนร่วมจะช่วยประสานความคิดเห็นหรือความต้องการที่แตกต่างกัน เพื่ออยู่บนพื้นฐานโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม

ด้านความรับผิดชอบ พบว่าเมื่อพิจารณาภาพรวมระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในงานของตน ความรับผิดชอบต่อภาระกิจของตนเอง รวมถึงการตระหนัก และสำนึกในสิทธิ และหน้าที่

ด้านความคุ้มค่า พบว่า เมื่อพิจารณาภาพรวมระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระดับบุคคล ความคุ้มค่าเทียบเคียงได้กับความประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับสุวรรณ ทองคำ (2544) ศึกษาสภาพการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากเกือบทุกหลัก ยกเว้นหลักคุณธรรมที่บริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาล ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนเกือบทุกลักษณะ และสถานภาพ ส่วนใหญ่บริหารงานตาม

หลักธรรมาภิบาลในระดับมาก ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมากที่สุด วัยวุฒิ คุณวุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์การบริหาร และขนาดของโรงเรียนที่ผู้บริหารดำรงตำแหน่งอยู่กับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤมล แสงสง่าศรี (2558) ที่ได้พบว่า เมื่อผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำ รวมทั้งสามารที่จะปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงานตามคุณลักษณะที่มีได้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลแต่ละสถานการณ์ จะทำให้การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ

การที่ผู้บริหารยึดหลักในการบริหารดังกล่าวส่งผลให้การบริหารจัดการโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ข้อความนี้สอดคล้องกับที่ ชีระ รุณเจริญ (2546) กล่าวว่า “ธรรมาภิบาล” เป็นการบริหารจัดการที่ดีเป็นการบริหารจัดการที่สร้างประโยชน์ และความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งมวล เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมากมาย และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัฒนธรรมประชาธิปไตย อุปถัมภ์ ทุนนิยม และอภินิหาร จึงดำรงอยู่และรุนแรงขึ้น อีกทั้งยังขาดมาตรการทางจริยธรรม ความจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่เหมาะสมหลายประการ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ เอลิมชัย สมท่า (2547) ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัด

สำนักงานพื้นที่เขตการศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับ ชนิษฐ์ภักดิ์ สิงหลกะ (2549) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และวิรัตน์ รัตนมณี (2550) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวราชการที่ 3 สังกัดงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อพิจารณาจากกลุ่มผู้บริหารค่าเฉลี่ยพบว่า ทุกหลักอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มครูทุกหลักอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ทักษะของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร จำแนกตามการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ และขนาดโรงเรียน ดังนี้

การศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนในทักษะของครูที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน ส่วนทักษะของครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารมีความแตกต่างกัน เนื่องจากระบบโครงสร้างการบริหารของสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่มีการกระจายการบริหารไปยังครูทุกกลุ่มสาระทำให้ครูบางกลุ่มสาระได้มีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบ แต่ก็

ยังมีครูอีกบางกลุ่มสาระได้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้นควรเปิดโอกาสให้ครูทุกกลุ่มสาระได้มีส่วนร่วมในการบริหาร และตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540) ที่กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ที่บุคคลร่วมกัน กำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ และใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ชีระ รุณเจริญ (2546) ที่ได้สรุปหลักการทั่วไปเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการ ได้แก่ หลักที่ 1 การกระจายอำนาจ คือ อำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน สำหรับประเทศไทยจะมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง และเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักที่ 2 การบริหารตนเอง สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปขององค์คณะบุคคล หลักที่ 3 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และแผนการตัดสินใจ กำหนดหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมคิดร่วมทำ ฯลฯ หลักที่ 4 ภาวะผู้นำเกื้อหนุนเป็นภาวะผู้นำเน้นการสนับสนุน และอำนวยความสะดวก หลักที่ 5 การพัฒนาทั้งระบบ ปรับทั้งเรื่องโครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร โดยการเปลี่ยนแปลงระบบทั้งหมด อย่างเต็มไปด้วยบรรยากาศเห็นด้วยและสนับสนุน หลักที่ 6 ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ โรงเรียนต้องพร้อมให้มีการตรวจสอบเพื่อให้การบริหาร และจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับด้านนิติธรรม โดยการติดตามดูแลครูผู้สอนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับด้านคุณธรรม เช่น บริหารงานบุคลากร ด้วยความจริงใจ มีความอดทน ให้การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึง
3. ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับด้านความโปร่งใส เช่น สามารถชี้แจงถึงเหตุผลการบริหาร และการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อบุคลากร ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา
4. ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วม เช่น บริหารงานธุรการ การเงิน งบประมาณ และพัสดุ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ ในการใช้งบประมาณต่าง ๆ ของโรงเรียน
5. ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับด้านความรับผิดชอบ เช่น บริหารงานอาคาร สถานที่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีความสำนึกในการใช้ทรัพยากร ต่างๆในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด
6. ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับด้านความคุ้มค่า เช่น บริหารงานบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน และเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะการนำผลงานวิจัยไปใช้ ครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรทำวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งเป็นการต่อยอดการศึกษาค้นคว้า เพื่อทราบถึงทัศนะของครูในประเทศไทยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และ

ทราบถึงปัญหา และแนวทางแก้ไขในการบริหาร
สถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2546). **ธรรมาภิบาลบทบาทของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**.
กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- เฉลิมชัย สมท่า. (2547). **การบริหารโดยใช้หลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอน
ในสังกัดสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษาเลย
เขต 1. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น**.
- ชนิษฐ์รัก สิงหลกะ. (2549). **การบริหารตามหลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา เอกชนเขตวัฒนา
กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ด.
(การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ**.
- ธีระ รุณเจริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุค
ปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง**.
- นพพงษ์ บุญจิตรดุลย์. (2540). **ก้าวเข้าสู่ผู้บริหาร
การศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์**.
- นฤมล แสงสง่าศรี. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่าง
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษากับความผูกพันต่อสถานศึกษา
ของพนักงานครู สังกัดเทศบาลในจังหวัด
ชลบุรี. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขา
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 10(2),
44-56.**
- วรรณิ แกมเกตุ. (2555). **วิธีวิทยาการวิจัย
ทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย**.
- วิรัตน์ รัตนมณี. (2550). **การบริหารตามหลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 3 สังกัด
งานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2546). **คู่มือการบริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช**.
- สำนักงาน ก.พ.ร. (2546). **คู่มือคำอธิบาย และ
แนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกา
ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหาร
กิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ.2546.
กรุงเทพฯ: สริบุตย์การพิมพ์**.
- สุวรรณ ทองคำ. (2544). **สภาพการบริหารงาน
ตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบัน
ราชภัฏเทพสตรี**.
- Best, J.W., & Kahn. J.V. (1989). **Research
in education. (16thed). Newdelli:
Prentice-hall**.